

СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

В.В. Жук (м. Київ)

2016-2017 навчальний рік – рік початку системної реформи освіти, ініційованої Міністерством освіти і науки України, обґрунтованої вітчизняними науковцями. Така реформа зумовлена нагальними потребами педагогічної практики та соціальним запитом на формування особистості нового часу. Складовою змін є оновлення змісту освіти, в тому числі освіти дітей з порушеннями слуху.

В останні роки загальна середня освіта, зокрема й освіта дітей з особливими потребами зазнавали чисельних змін, як концептуального, так і організаційно-методичного характеру. Однак, не всі з них були позитивно оцінені педагогічною громадою та суспільством в цілому. Серед причин такого становища такі: системна науково обґрунтована ідеологія розвитку освіти лише формувалася, а її втілення у практику відбувалося сегментарно; зміни були несистемними, торкалися окремих ланок, часом порушувалася логічна послідовність їх впровадження. Так, надання ценової освіти дітям з порушеннями слуху у терміни, що мінімально відрізняються від таких для дітей зі збереженим слухом були введені на непідготовленому ґрунті. Не було організовано раннє виявлення порушень слуху, рання комплексна медико-психолого-педагогічна допомога, не були залучені всі діти до переддошкільної та дошкільної підготовки через невирішеність важливих організаційних питань. Разом з цим ценовість освіти дітей з порушеннями слуху змушувала їх опановувати надскладний, навіть для чуючих, програмний зміст. Великі розбіжності дітей з порушеннями слуху у стані слуху, мовних пріоритетах та очікуваннях родини (жестовою чи словесною мовою спілкуються, бажають навчати дитину), часі, коли розпочата фахова допомога, її якості та ін. є безперечною підставою для варіативності підходів

у навчанні. Однак, і в останні роки не була подолана радянська традиція навчати всіх однаково, керуючись одним методичним підходом.

Стратегічні напрями розвитку системи освіти осіб з порушеннями слуху та механізми їх реалізації втілено у Концепції розвитку дошкільної освіти дітей із порушеннями слуху (2014 рік) та Концепції розвитку національної системи освіти осіб з порушеннями слуху в Україні (2015 рік), які слугують науково-методичним підґрунтям для організаційних змін з урахуванням попереднього досвіду та розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення [1, 2].

Вперше в Україні було розроблено зміст раннього педагогічного впливу (від народження до трьох років) на розвиток дітей з порушеннями слуху, вкотре оновлено зміст дошкільного розвитку, початкової та основної ланок освіти [3, 4, 5].

Основні науково-методичні підходи до оновлення змісту освіти глухих дітей та дітей зі зниженим слухом:

- орієнтація на етапність розвитку (яка визначається інтелектуально-комунікативними надбаннями), а не лише на вік дитини або рік перебування у навчальній установі,
- практичне спрямування у засвоєнні знань,
- індивідуальний добір засобів комунікації у кожній побутовій та навчальній ситуації з кожною конкретною дитиною,
- індивідуалізація темпу опанування навчальним матеріалом з врахуванням дії комплексу медико-технічних та соціально-педагогічних чинників, які мають на нього прямий або опосередкований вплив,
- варіативність методів, з допомогою яких може реалізовуватися зміст навчальних програм,
- доцільне поєднання зусиль всіх учасників процесу (батьків, педагогів, дітей, медичних установ, громадських організацій та ін.),

- різновекторність корекційного впливу (мовленнєвий, пізнавальний, сенсорний, особистісний напрями).

Деякі новації, втілені у навчальних програмах дошкільної, початкової та основної ланок освіти дітей з порушеннями слуху, запроваджені впродовж 2013-2016 років:

- відмова від фіксованого розподілу часу на вивчення навчального матеріалу,
- усунення вимог до кількісних показників швидкості читання у дошкільників та в початкових класах, зміщення акценту на розуміння прочитаного,
- формування елементів комунікативної компетентності, навичок сприймання й розуміння зверненого мовлення замість аудіювання,
- зміна методичних підходів до диктантів у початкових класах (використання з навчальною, а не оцінювальною метою),
- практичне спрямування у засвоєнні складного матеріалу без заучування правил та використання важкої термінології.

Запропонований підхід до розроблення та реалізації змісту освіти дітей з порушеннями слуху враховує суттєві розбіжності у стані слуху, здатності до опанування словесним мовленням, рівні підготовки, культурно-мовленнєвих традиціях родин, ступені допомоги з боку вчителів та батьків у формуванні основних навчальних та компетенцій.

Список літературних джерел:

1. Концепція розвитку дошкільної освіти дітей із порушеннями слуху. Проект / Жук В., Литвинова В., Таранченко О., Федоренко О., Шевченко В. // Особлива дитина: навчання і виховання. – № 2. – 2014. – С. 38 – 43.

2. Концепція розвитку системи освіти осіб з порушеннями слуху в Україні (Проект) / О. М. Таранченко, О.Ф. Федоренко // Особлива дитина: навчання і виховання. — № 1. — 2015. — С. 26-33.
3. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом. / МОН України; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України ; укл.: Жук В.В., Литвинова В.В., Таранченко О.М. та ін. – Київ – 2014. – 172 с.
4. Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей / МОН України; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України ; укл.: Жук В.В., Сусідко Т. О., Литвинова В.В. – 2015. – 200 С.
5. СТЕЖКИ У СВІТ : програма розвитку дітей дошкільного віку зі зниженим слухом / Жук В.В., Литовченко С.В., Максименко Н.Л. та ін. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 248 с.

Відомості про автора:

Жук Валентина Володимирівна;

завідувач лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України;

м. Київ, Україна.

Zhuk Valentyna Volodymyrivna;

head of laboratory of teaching children with hearing impairments,

Institute of Special Pedagogy, National Academy of Educational Sciences;

Kyiv, Ukraine.